

Dordrecht, 30 oktober 2019

Geachte Commissie,

Onderstaand treft u ons oordeel over de hoofdconclusie van de CTA. Vooraf willen wij graag opmerken dat het onderzoek betrekking heeft op een zeer complex vraagstuk en de commissie waarschijnlijk altijd conclusies zal trekken die één van de betrokken partijen niet waardeert. Er zullen altijd personen/groepen zijn die zich op 'hun tenen getrapt voelen'. Daarom spreken wij onze steun uit voor de commissie en het onderzoek. Dat neemt echter niet weg dat wij het rapport overall beoordelen als weinig verheffend en niet baanbrekend. Het is wat ons betreft geen 'must' om ingrijpende maatregelen voor te stellen, echter verbaast het ons dat schijnbaar louter wetenschappelijk gevalideerde structuren zonder negatieve onderzoekresultaten in aanmerking kunnen komen. Wij onderschrijven het belang van een solide wetenschappelijke basis voor eventuele veranderingen, maar zien daarbij tevens een negatief effect op potentiële innovatie in de sector. Hoe het huidige model wetenschappelijk wordt beoordeeld is niet zichtbaar in het rapport, maar wellicht dat hier ook wetenschappelijke positieve en negatieve onderzoeken voor beschikbaar zijn. In het rapport staat kwaliteit centraal. Onze vraag is echter of het probleem zich hier rondom concentreert. Vanuit het ontstaan van ons beroep (Leer van het gewekte vertrouwen, Limperg) rijst de vraag of de Commissie de verwachtingskloof voldoende uitgediept hebben.

De heer Van Buuren ('Voorbij de tempo doeloe in Accountancy'¹) heeft om deze reden de 'Leer van het versterkte vertrouwen' in het leven geroepen, waarin hij pleit voor:

- Gerichte afstemming tussen accountant en belanghebbenden (om communicatiekloof te dichten);
- Innovatieve controlemethodologieën (om prestatiekloof te dichten).

Onze oproep aan de CTA is om in het vervolgonderzoek bovenstaande zaken mede te betrekken.

- Maatschappelijke kloof

Wij onderschrijven dat de onderwerpen continuïteit en fraude een grotere en meer herkenbare positie moeten krijgen in de accountantscontrole. Wij betwijfelen echter of dit de verwachtingskloof dicht (of juist weer zal vergroten) en of de accountant voldoende instrumentarium tot zijn beschikking heeft om deze verwachtingskloof te dichten. Daarbij zullen er altijd incidenten op deze gebieden blijven bestaan en moet van deze tendentie ook niet teveel worden verwacht. Het is niet uitgesloten dat daarna geen 'fouten' van de accountant ten aanzien van deze onderwerpen geconstateerd zullen worden.

- Het gaat om een keten

Wij onderkennen het belang van verantwoordelijkheid nemen door iedere actor in de keten. Wij vragen ons echter af of een in-control statement het gewenste effect heeft, aangezien:

- o De verwachtingskloof juist wellicht wordt vergroot (maatschappij verwacht mogelijk weer meer dan accountants zullen doen in het kader van de in-control statement);
- o Deze nieuwe werkzaamheden juist meer tijdsdruk oplevert voor de accountant (terwijl tijdsdruk en capaciteitsdruk ons inziens juist belangrijke factoren zijn in de kwaliteit van de accountantscontrole);
- o Veel MKB-bedrijven waarschijnlijk geen in-control statement zullen verkrijgen omdat het niveau van interne beheersing binnen dergelijke (familie)bedrijven veelal tekortkomingen kent;

Kortom, met een in-control statement is mogelijk een potentiële volgende papieren tijger geboren. De vraag is of de maatschappij hier nut van heeft, terwijl (grote) MKB-bedrijven wel met hogere kosten worden geconfronteerd. Wat is voorts de definitie voor 'grote ondernemingen'? OOB, beursgenoteerd?

¹ Voorbij de tempo doeloe in Accountancy (2018)

- Er is een gebrek aan transparantie
Vanuit de wetenschap is bekend dat geen eenduidige definitie bestaat voor het begrip 'controle kwaliteit'. Wij verbazen ons echter dat de CTA zich beperkt in haar aanbevelingen als gevolg van te weinig beschikbare data, om zodoende de kwaliteit van accountantscontroles en een duurzaam probleem vast te stellen. De discussie/het probleem is niet nieuw volgens uw rapport, waarbij zelfs het jaartal 1929 wordt genoemd ter voorbeeld. Daarnaast vragen wij ons af of het branche breed publiceren van gestandaardiseerde indicatoren het probleem op lost. Papier is geduldig en dit is een meetinstrument achteraf. Wat uiteraard tot bijsturing voor de toekomst kan leiden. Wij pleiten dan wel voor toetsing van de totstandkoming van de indicatoren.

- Cultuur en de goede prikkels
Wij onderschrijven dat compliance-kwaliteit (een review-proof dossier) een gevaar is en kan leiden tot een te enge controle (zijn alle 'vinken gezet?'), waardoor de accountant mist wat er werkelijk speelt. Een incident wil echter niet zeggen dat accountants structureel falen. Feit is dat zich ook in de toekomst incidenten zullen voordoen, aangezien een perfecte kwaliteit (een 10) niet haalbaar is.
Wij kunnen ons deze maatregel voorstellen, maar vragen ons echter wel af of de kwaliteitsgerichte cultuur voldoende verankerd is als de meerderheid van het bestuur van een accountantsorganisatie bestaat uit controlerende accountants. Althans, bij de kleinere kantoren zullen controlerend accountants veelal ook meerdere petten op hebben.

- Voldoende concurrentie maar beschikbaarheid kan een probleem zijn
Wij onderschrijven de conclusie van de CTA. Wel vragen we ons af wat de toegevoegde waarde is van het beter afbakenen van het OOB criterium, aangezien deze juist in de loop der tijd is uitgebreid omdat kwaliteit/transparantie/toezicht te kort heeft geschoten voor betreffende organisaties.

Wij onderschrijven tevens het belang van een 'aantrekkelijk beroep'. Hierbij vragen wij ons wel af in hoeverre de maatschappij invloed heeft op genoemde factoren als werkdruk, work-life balance en cultuur. Wij zijn van mening dat dit primair bij de accountantsorganisaties zelf ligt.

- Het stelsel van toezicht voldoet niet
Wij zijn het eens met de conclusie van de CTA dat het toezicht op de accountancysector momenteel niet functioneert. Wij onderkennen het belang van een toezichthouder die met gelijke maat meet en die een constructieve dialoog voert ter verbetering van de controlekwaliteit. Wij kunnen instemmen met uw conclusie dat de toezichthouder zich niet uitsluitend moet baseren op / beperken tot toetsingen op dossierniveau. Echter vinden wij wel dat hier een gezonde balans in moet bestaan. Uiteindelijk is de kwaliteit van de specifieke controle waar het de maatschappij om gaat en niet sec of het systeem achter de organisatie deugt. Daarnaast vragen wij ons af of een meldpunt voor tekortgeschoten controles van voorgaande accountants gaat werken, aangezien de opvolgend accountant zichzelf in de voet zal schieten. Onze ervaring is namelijk dat accountants zoveel als mogelijk proberen te steunen op werkzaamheden van de voorgaande accountant om eigen werkzaamheden ten aanzien van de beginbalans zoveel als mogelijk te beperken. Voorts bestaat de kans dat onze sector als gevolg van dit meldingenregister negatief opduikt in de media (met imagoschade tot gevolg). Tenslotte kan dit leiden tot minder constructieve samenwerking/informatieverschaffing vanuit de voorgaande accountant.

Aanbevelingen CTA

Wij kunnen diverse aanbevelingen van de Commissie volgen en onderkennen deze als potentiële verbeteringen van de kwaliteit (wegnemen van financiële prikkels binnen de accountantsorganisaties en individuele partners) en verder dichten van de verwachtingskloof (verbeteren van communicatie over prestaties op organisatieniveau en interpretatie van onderkende issues door toezichthouder).

Een aantal van de aanbevelingen zijn vanuit de sector (MKB) waarin wij werkzaam zijn beperkt van toepassing en zijn dan ook niet nader becommentarieerd.

De aanbevelingen om de verwachtingskloof te dichten (door controle op niet-financiële informatie 'vrij' te geven en het afgeven van een 'in control' statement) volgen wij niet. Sterker, wij denken dat deze enkel zullen leiden tot verdere toename van de verwachtingskloof. Ook het aanpassen van de OOB-criteria zien wij niet als een verbetering van kwaliteit of verwachtingskloof maar eerder een oplossing op huidige wijze van toezicht. Ten slotte zien wij het openen van een 'kliklijn' niet als oplossing. Naast de vraag wie hier gebruik van zou willen maken leidt dit wat ons betreft tot afname van de kwaliteit door beperking van inzicht in de dossiers van voorgaande accountants.

In bijlage I vindt u per aanbeveling ons standpunt ten aanzien van de aanbevelingen.

Wat ontbreekt er?

Naast het genoemde in de inleiding wordt niet ingegaan op de mogelijkheden van een intermediair model, terwijl juist twee Nederlandse wetenschappers² hier een artikel over hebben geschreven en dit in binnen- en buitenland aandacht krijgt.

Ten slotte

Wij bedanken de Commissie voor het vele werk dat afgelopen periode is verzet en wensen haar veel wijsheid toe met het vormen van het finale rapport.

J.L. (Robert) van Beveren MSc RA

H. (Henri) van de Ree MSc RA

J. (Jaco) Boer MSc

P. (Peter) Westerduin MSc RA EMITA

G.A. (Gerda) Heurter – de Waardt MSc RA

² *Auditing in the Public Interest: Reforming the Profession by Building on the Strengths of the Existing Accounting Firms* (Brenk, Renes and Trompeter – 2019).

Bijlage I

Aanbeveling	Opmerkingen Visser & Visser Young Profs.
I	Neutraal. Wij onderkennen een verwachtingskloof, de vraag is echter of deze opgelost wordt door de onderwerpen continuïteit en fraude een grotere en meer herkenbare positie in de accountantscontrole te geven. Daarnaast is de kern van het accountancyvak om zekerheid te verstrekken bij informatie. Deze kan zowel financieel als niet financieel zijn. Om deze 'controletaak' vrij te geven voor niet-financiële informatie lijkt ons geen oplossing voor het huidige probleem, maar zal hooguit leiden tot een verschuiving van de verwachtingskloof naar een nader te bepalen groep zekerheidsverstrekkers.
II.	Oneens. Biedt voor MKB-sector zeker geen toegevoegde waarde, aangezien 'in control' statement in de meeste gevallen niet zal worden afgegeven door accountant. Daarnaast verhoogt dit de werkdruk voor accountants en administratieve lasten voor MKB. Het is wellicht wel het overwegen waard hoe moet worden omgegaan met organisaties die geen motivatie tonen om de interne beheersing te verbeteren en jaar in jaar uit een oordeelonthouding krijgen.
III.	Neutraal. Binnen de MKB praktijk is hier beperkt ervaring mee.
IV.	Eens. Dit maakt voor het maatschappelijk verkeer inzichtelijk hoe accountantsorganisaties zich op het gebied van kwaliteit zich tot elkaar verhouden. De vraag blijft hierbij wel: wat is audit quality en hoe meten wij dit?
V.	Eens. Hiermee kan een beter beeld worden gevormd van de effecten die het huidige model veroorzaakt. Wel dient nadruk te worden gelegd op koppeling tussen wetenschap en praktijk. Daarnaast dient de internationale context waarin wij acteren te worden meegenomen.
VI.	Eens. Financiële prikkels die kwaliteit negatief beïnvloeden moeten zo veel als mogelijk weggenomen worden.
VII.	Eens. Echter dient wel duidelijk te worden verankerd wat wordt verstaan onder (a) het beleidsorgaan en (b) de controlerend accountant. Daarnaast ontstaat wellicht een uitdaging rondom de positie van het dagelijks bestuur van een accountantsorganisatie daar die zich voornamelijk bezig houdt met bestuur en minder als 'controlerend accountant'.
VIII.	Eens. Kwaliteit prevaleert boven financiële prikkels.
IX.	Neutraal. Iedere controleplichtige onderneming heeft recht op een controlerend accountant, mits er geen bedreigingen van niet te verwaarlozen betekenis zijn op het gebied van de fundamentele beginselen.
X.	Oneens. In oorsprong heeft verruiming van OOB-definitie plaatsgevonden om kwaliteit te verbeteren. Deze maatregel lijkt dan tegenstrijdig met eerder genomen besluiten.
XI.	Eens.
XII.	Eens. Onder voorwaarde dat onafhankelijkheid afdoende gewaarborgd blijft.
XIII.	Neutraal. Basisregel moet zijn dat hetzelfde stelsel van regels en kwaliteit nagestreefd en gehandhaafd wordt.
XIV.	Eens. Een uitdaging voor iedereen die in de sector werkzaam is.
XV.	Eens. Dat waarborgt eenzelfde diepgang en wijze van toetsing tussen de diverse accountantsorganisaties.
XVI.	Eens. Aangezien het enkel toetsen van dossierreviews onvoldoende zegt over het bredere kwaliteitssysteem. Echter is dit naar onze mening als praktijk.
XVII.	Eens. Door dialoog te voeren kan lering worden getrokken uit gemaakte fouten. Nu is dit beperkt het geval.
XVIII.	Eens. Dit helpt de toetsingsuitkomsten in het juiste perspectief te plaatsen.
XIX.	Oneens. De vraag is of dit gaat leiden tot de gewenste kwaliteitsverbetering en niet eerder tot verslechtering daar voorgaande accountants minimale inzage zullen gaan geven in uitgevoerde werkzaamheden.